

ПОДАТКОВА ВІДДАЧА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

© 2014 КОСОВА Т. Д., ТИМАРЦЕВ О. Ю.

УДК 336.2

Косова Т. Д., Тимарцев О. Ю. Податкова віддача регіонів України: проблеми і перспективи

У статті показано, що принцип податкової справедливості, який є обов'язковою умовою розвитку конкурентного середовища, вимагає вирівнювання податкової віддачі підприємств різного розміру, окремих галузей економіки та регіонів. Проблема підвищення відповідальності місцевої влади за регіональний розвиток, децентралізація бюджетної системи вимагають розширення повноважень місцевої влади щодо активного впливу на податкову базу в регіоні. У статті викладено методичний підхід до розрахунку податкової віддачі регіонів. Проаналізовано динаміку і рівень загальної податкової віддачі, віддачі з податку на прибуток і податку на додану вартість за валовим регіональним продуктом. Виявлено схожість і відмінності регіональних і загальноукраїнських тенденцій зміни податкової віддачі на основі кореляційно-регресійного аналізу. Визначено іманентні ознаки податку на прибуток і податку на додану вартість, виходячи з регіонального аспекту, які запропоновано враховувати при формуванні місцевих бюджетів. Враховуючи основну питому вагу податку на прибуток у формуванні доходів бюджету, а також виявлені іманентні ознаки податку на прибуток, пропонується певну частину надходжень від податку на прибуток закріпити за місцевими бюджетами. Це спонукатиме місцеві органи влади стимулювати прибуткову діяльність підприємств і сприятиме, з одного боку, збільшенню надходжень від цього податку, з іншого – зменшенню значної регіональної диференціації.

Ключові слова: податкова віддача, регіон, прибуток, додана вартість, місцеві бюджети.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 15.

Косова Тетяна Дмитрівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри контролю і аналізу господарської діяльності, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Щорса, 31, Донецьк, 83050, Україна)

E-mail: mentor_ua@meta.ua

Тимарцев Олексій Юрійович – кандидат економічних наук, начальник, Головне управління Міністерства доходів і зборів України у Чернівецькій області (вул. Червоноармійська, 200 а, Чернівці, 58013, Україна)

E-mail: timarcev.alexej@gmail.com

УДК 336.2

UDC 336.2

Косова Т. Д., Тимарцев А. Ю. Налоговая отдача регионов Украины: проблемы и перспективы

В статье показано, что принцип налоговой справедливости, который является обязательным условием развития конкурентной среды, требует выравнивания налоговой отдачи предприятий разного размера, отдельных отраслей экономики и регионов. Проблема повышения ответственности местной власти за региональное развитие, децентрализация бюджетной системы требуют расширения полномочий местной власти относительно активного влияния на налоговую базу в регионе. В статье изложен методический подход к расчету налоговой отдачи регионов. Проанализирована динамика и уровень общей налоговой отдачи, отдачи по налогу на прибыль и налогу на добавленную стоимость по валовому региональному продукту. Выявлены сходства и отличия региональных и общеукраинских тенденций изменения налоговой отдачи на основе корреляционно-регрессионного анализа. Определены имманентные признаки налога на прибыль и налога на добавленную стоимость, исходя из регионального аспекта, которые предложено учитывать при формировании местных бюджетов. Учитывая основной удельный вес налога на прибыль в формировании доходов бюджета, а также выявленные имманентные признаки налога на прибыль, предлагается определенную часть поступлений от налога на прибыль закрепить за местными бюджетами. Это будет побуждать местные органы власти стимулировать прибыльную деятельность предприятий и будет способствовать, с одной стороны, увеличению поступлений от этого налога, с другой стороны – уменьшению значительной региональной дифференциации.

Ключевые слова: налоговая отдача, регион, прибыль, добавленная стоимость, местные бюджеты.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 15.

Косова Татьяна Дмитриевна – доктор экономических наук, профессор, профессор, кафедра контроля и анализа хозяйственной деятельности, Донецкий национальный университет экономики и торговли им. М. Туган-Барановского (ул. Щорса, 31, Донецк, 83050, Украина)

E-mail: mentor_ua@meta.ua

Тимарцев Алексей Юрьевич – кандидат экономических наук, начальник, Главное управление Министерства доходов и сборов Украины в Черновицкой области (ул. Красноармейская, 200 а, Черновцы, 58013, Украина)

E-mail: timarcev.alexej@gmail.com

Kosova Tetiana D., Timartsev Oleksii Yu. Tax Efficiency of Ukrainian Regions: Problems and Prospects

The article shows that the principle of tax fairness, which is a mandatory condition of development of a competitive environment, requires levelling of tax efficiency of enterprises of different sizes of different branches of economy and regions. The problems of increase of responsibility of the local power for regional development and decentralisation of the budget system require expansion of authorities of the local power with respect to active influence upon the tax base in regions. The article describes a methodical approach to calculation of tax efficiency of regions. It analyses dynamics and level of the general tax efficiency and income tax efficiency and added value efficiency by the gross regional product. The article reveals similarities and differences of regional and all-Ukrainian tendencies of change of the tax efficiency on the basis of the correlation and regression analysis. It identifies immanent features of the income tax and value added tax based on the regional aspect, which are recommended to take into account when forming local budgets. Taking into account the basic specific weight of the income tax in formation of budget receipts and also detected immanent features of the income tax, the article offers to leave a certain part of tax receipts with local budgets. This would prompt local authorities to stimulate profitable activity of enterprises and would facilitate, on the one hand, growth of receipts of this tax and, on the other hand, reduction of significant regional differentiations.

Key words: tax efficiency, region, profit, added value, local budgets.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 15.

Kosova Tetiana D. – Doctor of Science (Economics), Professor, Professor, Department of Control and analysis of economic activities, Donetsk National University of Economy and Trade named after M. Tugan-Baranovsky (vul. Shchorosa, 31, Donetsk, 83050, Ukraine)

E-mail: mentor_ua@meta.ua

Timartsev Oleksii Yu. – Candidate of Sciences (Economics), Head of the Department, General Directorate of the Ministry of Revenue and Duties of Ukraine in Chernivtsi region (vul. Chervonoarmiyaska, 200 а, Chernivtsi, 58013, Ukraine)

E-mail: timarcev.alexej@gmail.com

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ

ЕКОНОМІКА

Бюджетна система України характеризується високим рівнем перерозподілу ВВП через бюджет і позабюджетні фонди, у тому числі у територіальному розрізі. Програмою економічних реформ на 2010 – 2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» передбачено проведення податкової реформи, орієнтованої на поліпшення бізнес-середовища і стабілізацію державних фінансів [1]. Складність податкової системи суттєво погіршує конкурентоспроможність української економіки, про що свідчить позиція України в міжнародному рейтингу простоти ведення бізнесу (181 місце з 183 у рейтингу за показником «сплата податків» у 2010 р.). Принцип податкової справедливості, який є обов'язковою умовою розвитку конкурентного середовища, вимагає вирівнювання податкової віддачі підприємств різного розміру, окремих галузей економіки і регіонів. Організаційний, бюджетний, податковий потенціал регіонів розглядається як передумова його стійкого і збалансованого руху вперед [2]. Проблема підвищення відповідальності місцевої влади за регіональний розвиток, децентралізація бюджетної системи вимагають розширення повноважень місцевої влади щодо активного впливу на податкову базу в регіоні [3, с. 101].

Оподаткування, попри існування базових принципів, має істотні особливості в різних країнах. Американський досвід функціонування податкової системи висвітлено у працях Бурмана Л. (Burman L.), Слемрода Дж. (Slemrod J.) [4], Галлаті Р. (Gallati R.) [5]. Веремчук Д. наведено порівняльну характеристику податкових систем держав – членів ЄС і України за економічними функціями. Визначено спільні і відмінні риси, а також закономірності розвитку податкових систем у контексті розподілу податків на податки на споживання, працю і капітал [6]. У працях Алімпієва Є.,

Шевчук О., розглядається податковий канал фінансово-монетарної трансмісії в економіці України [7], форми та методи податкового контролю [8]. Утім бракує робіт, присвячених оцінці податкової віддачі регіонів із позицій формування регіонального валового продукту.

Метою статті є виявлення закономірностей динаміки, рівня, причинно-наслідкових зв'язків показників податкової віддачі регіонів і України в цілому та обґрунтування напрямів їх використання у державній податковій політиці.

Бюджетний потенціал регіону трактується як максимально можливі видатки, які може дозволити собі бюджет з огляду на власну дохідну частину, отримані податкові платежі та ефективність їх використання [9, с. 49].

Рівень бюджетної забезпеченості регіону визначається співвідношенням між розрахунковими податковими доходами на одного жителя, які можуть бути отримані консолідованим бюджетом України, виходячи з рівня розвитку та структури економіки і (або) податкової бази (податкового потенціалу), і аналогічним показником у середньому за консолідованими бюджетами суб'єктів України з урахуванням структури населення, соціально-економічних, географічних, кліматичних та інших об'єктивних факторів та умов, що впливають на вартість надання одного і того ж обсягу державних і муніципальних послуг з розрахунку на одного жителя.

Систему показників оцінки податкової бази пропонується доповнити «податковою віддачею регіонів», яка розрахована відношенням нарахованих податків (всього, податку на прибуток, податку на додану вартість) до валового регіонального продукту, вираженою у процентах. На рис. 1 наведено динаміку загальної податкової віддачі та у розрізі окремих податків.

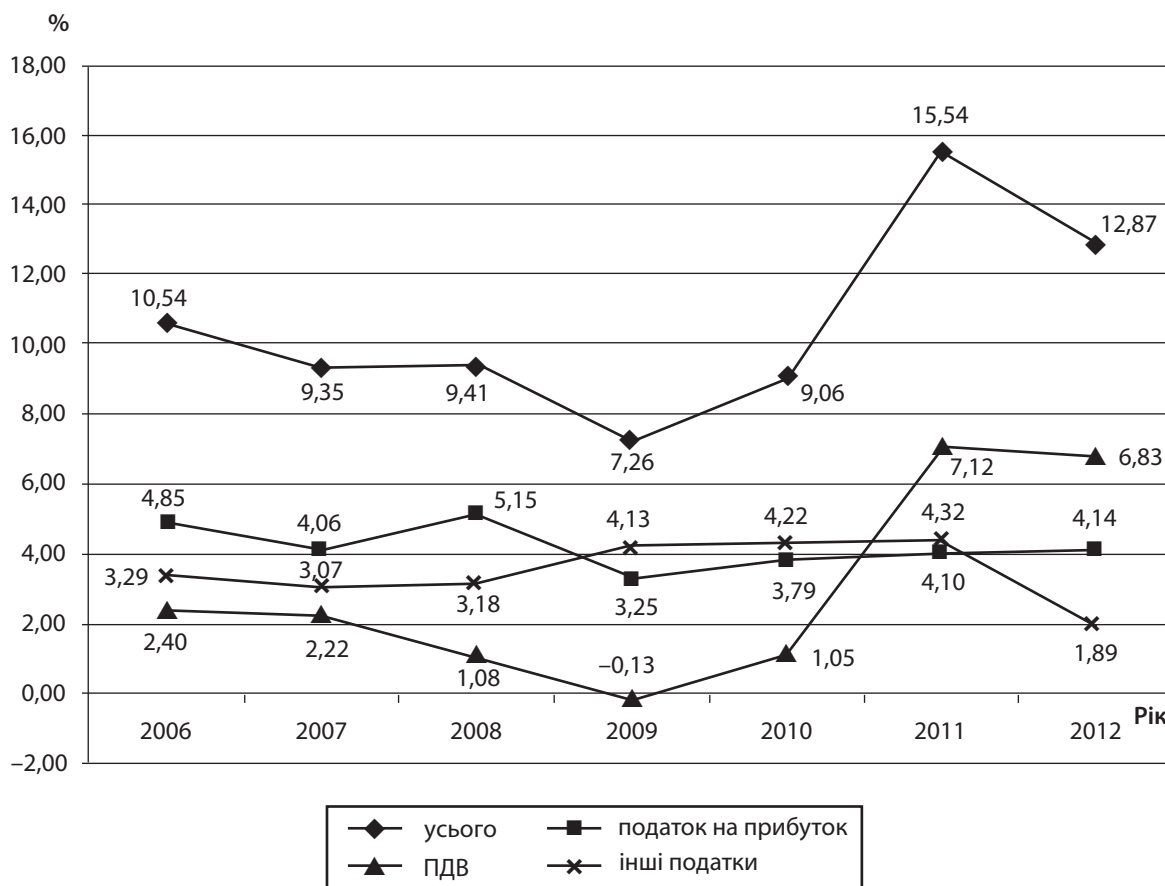

Рис. 1. Динаміка загальної податкової віддачі та у розрізі окремих податків в Україні, %

Джерело: власні розрахунки.

Інформаційною основою дослідження є дані про нарахування податків у розрізі регіонів України протягом 2006 – 2012 рр. і матеріали, які оприлюднені на офіційному сайті Державної служби статистики України, щодо динаміки валового регіонального продукту [10].

Протягом 2006 – 2009 рр. податкова віддача в Україні скоротилася із 10,54% до 7,26% ВВП, у т. ч. по податку на прибуток – із 4,85% до 3,25%, по ПДВ – із 2,40% до –0,13%. У 2009 р. сума відшкодування ПДВ із бюджету перевищила його надходження до загального фонду бюджету на 1161,5 млн грн. Унаслідок від'ємного значення податкової віддачі з ПДВ, податкова віддача інших податків у 2009 р. зросла до 4,13% проти 3,29% у 2006 р.

Протягом 2010 – 2011 рр. мало місце зростання загальної податкової віддачі до 15,54%, з податку на прибуток – до 4,10%, з ПДВ – до 7,12%. У 2012 р., за виключенням віддачі з податку на прибуток, висхідна тенденція змінилася низхідною, у результаті чого загальна податкова віддача скоротилася до 12,87%, з ПДВ – до 6,83%, з інших податків – до 1,89%. Причиною різкого зниження податкової віддачі у 2009 р. і 2012 р. стали від'ємні значення річних темпів приросту податкових надходжень – відповідно (–25,68%) і (–17,03%). В інші роки аналізованого періоду мав місце приріст нарахованих податків, рекордним був темп приросту податкових надходжень у 2011 р. (106,23%), коли їх обсяг збільшився більше, ніж удвічі, що обумовило пікові значення податкової віддачі ВВП. При цьому у 2009 р. скорочення ВВП проти 2008 р. становило лише 3,66%, у 2011 р. і 2012 р. ланцюгові темпи приросту ВВП становили відповідно 20,28% і 0,16%, тобто темпи зміни нарахованих податків істотно перевищували темпи зміни ВВП.

Регіони України істотно різняться податковою віддачею. У табл. 1 наведено її середні значення, розраховані за даними 2006 – 2012 рр., а також коефіцієнт кореляції з динамікою податкової віддачі по Україні.

Середня загальна податкова віддача коливається від 3,94% (Донецька область) до 20,69% (м. Київ). Податкову віддачу вище середньої по Україні мають такі області: Сумська (10,99%), Черкаська (11,09%), Полтавська (16,30%), Харківська (17,37%), Чернігівська (17,42%). Тісний кореляційний зв'язок із загальноукраїнськими показниками (коефіцієнт кореляції перевищує 0,7) мають такі області: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Чернігівська, м. Київ. Від'ємний кореляційний зв'язок мають 9 областей, причому у двох із них значення коефіцієнтів по модулю досить значне: Кіровоградська (–0,58) і Чернівецька (–0,59), що свідчить про зворотні загальноукраїнським тенденції.

У середньому за 2006 – 2012 рр. на п'ять регіонів країни приходить 64,96% всіх податкових нарахувань: м. Київ (35,04%), Харківська (9,87%), Дніпропетровська (8,86%), Полтавська (6,59%), Донецька (4,60%). Найвищу податкову віддачу протягом 2006 – 2008 рр., 2011 – 2012 рр. мало м. Київ, у 2009 – 2010 рр. – Харківська область. Найменшу податкову віддачу мали такі області: Луганська – у 2006 р. і 2008 р. (відповідно 3,61% і 2,26%), Волинська – у 2007 р. (4,22%), Миколаївська – у 2009 р. (–0,76%), Донецька – у 2010 р. і 2012 р. (відповідно 0,43% і 2,69%), Кіровоградська – у 2011 р. (3,48%).

Середньорічні показники віддачі з податку на прибуток коливаються від 1,25% у Тернопільській області, яка

мала найнижчі рівні протягом 2006 – 2008 рр., до 7,64% у м. Києва, який міцно тримав лідерські позиції протягом усього аналізованого періоду, за виключенням 2008 р. і 2011 р., коли на перше місце вийшла Дніпропетровська область з значеннями податкової віддачі відповідно 9,03% і 8,52%.

Протягом 2009 – 2012 рр. мінімальні значення віддачі з податку на прибуток мали відповідно такі області: Луганська (0,70%), Івано-Франківська (0,97%), Кіровоградська (1,05%), Хмельницька (1,09%). На відміну від загальної податкової віддачі, коефіцієнти кореляції віддачі з податку на прибуток за регіонами мають лише додатні і досить великі за модулем значення. Це свідчить про відповідність регіональних тенденцій загальноукраїнським. По м. Києву по загальній податковій віддачі коефіцієнт кореляції становить 1,0, а по податку на прибуток лише 0,37. Це пояснюється наявністю протилежних тенденцій у такі періоди: у 2009 р. по Україні віддача з податку на прибуток скоротилася до 3,25%, а по м. Києву зросла до 8,01%, у 2010 – 2011 рр. по країні аналізований показник зріс до 4,1%, а по м. Києву скоротився до 6,85%.

Середньорічні показники віддачі з податку на додану вартість коливалися від –1,29% у Миколаївській області до 10,78% у м. Києві, який протягом усього аналізованого періоду характеризувався максимальною податковою віддачею, за виключенням 2009 р., коли лідерські позиції зайняла Харківська область із показником 3,77%. Мінімальні значення податкової віддачі з ПДВ у 2006 – 2008 рр. мала Луганська область, причому вони скоротилися з (–2,61%) до (–5,38%), у 2009 р. і 2012 р. – Миколаївська область (відповідно (–7,06%) і 1,89%), у 2010 р. Донецька область (–5,34%), у 2011 р. – Кіровоградська область (2,0%). У 2011 – 2012 рр. жоден із регіонів України не має від'ємних значень віддачі з податку на додану вартість. Її характерною особливістю є відсутність тісних кореляційних зв'язків із загальноукраїнськими показниками, за виключенням Тернопільської області, у якої коефіцієнт кореляції складає 0,72. Попри вказаний факт, існують чітко виражені тенденції до зростання віддачі з ПДВ (Вінницька, Донецька, Запорізька, Луганська, Миколаївська, Полтавська області) та до її скорочення (Львівська область).

Фінансову самостійність місцевої влади забезпечує система місцевих податків та зборів, яка характеризується незначним податковим потенціалом і великими адміністративними витратами [11, с. 316], і закріплені доходи – податки, збори, обов'язкові платежі, які складають кошик доходів відповідно ст. 64 – 67 Бюджетного Кодексу України, що закріплюються за місцевими бюджетами та враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів [12].

Україна характеризується надзвичайно високим рівнем міжбюджетних трансфертів. У 2011 р. видатки Загального фонду Державного бюджету України склали 287287 млн грн, у т. ч. трансферти – 89743,8 млн грн, у 2012 р. – 343590,8 млн грн, у т. ч. трансферти – 114625,4 млн грн. [13]. Таким чином, частка міжбюджетних трансфертів у видатках Загального фонду Державного бюджету України зросла у 2012 р. до 33,36% проти 31,24% у 2011 р.

Аналіз місцевих бюджетів (доходів і витрат) дозволяє зробити висновки про значну диференціацію регіонів України, яка часом становить декілька разів, що свідчить про непрацездатність поточної системи регіонального розвитку України, основою якого є бюджетна система та

Таблиця 1

Показники податкової віддачі по регіонам і Україні в цілому

Регіони	Податки всього		Податок на прибуток		Податок на додану вартість		Регіони	Податки всього		Податок на прибуток		Податок на додану вартість	
	Середнє	Коефіцієнт кореляції	Середнє	Коефіцієнт кореляції	Середнє	Коефіцієнт кореляції		Середнє	Коефіцієнт кореляції	Середнє	Коефіцієнт кореляції	Середнє	Коефіцієнт кореляції
Україна	10,57	1,0	4,19	1,0	2,94	1,0	Миколаївська	4,63	0,86	3,54	0,48	-1,29	0,43
АР Крим	8,57	0,38	2,15	0,80	3,03	0,14	Одеська	8,51	0,78	3,33	0,81	2,24	0,15
Вінницька	7,80	0,33	1,64	0,38	2,23	-0,12	Полтавська	16,30	0,77	3,67	0,35	1,04	-0,31
Волинська	4,57	0,41	1,77	0,96	1,35	0,02	Рівненська	6,22	-0,35	2,32	0,53	2,29	-0,04
Дніпропетровська	8,94	0,93	6,59	0,81	0,53	-0,07	Сумська	10,99	0,95	2,53	0,45	1,54	0,09
Донецька	3,94	0,80	4,32	0,93	-1,11	0,07	Тернопільська	5,39	-0,03	1,25	0,91	2,25	0,72
Житомирська	6,78	-0,32	1,86	0,82	2,31	0,49	Харківська	17,37	0,41	3,70	0,62	4,08	0,04
Закарпатська	4,91	-0,15	1,58	0,85	1,66	0,46	Херсонська	4,65	0,51	1,40	0,60	1,26	-0,09
Запорізька	7,14	0,77	4,02	0,81	-0,37	0,02	Хмельницька	5,75	-0,06	1,90	0,66	1,91	0,41
Івано-Франківська	6,38	0,91	1,59	0,84	0,49	-0,07	Черкаська	11,09	-0,08	1,85	0,89	1,15	0,28
Київська	7,48	0,46	3,01	0,90	3,02	0,49	Чернівецька	7,18	-0,59	1,74	0,73	2,99	0,13
Кіровоградська	4,29	-0,58	1,28	0,83	1,13	-0,03	Чернігівська	17,42	0,72	1,82	0,92	3,47	-0,16
Луганська	5,63	0,78	2,26	0,67	-0,57	-0,47	м. Київ	20,69	1,00	7,64	0,37	10,78	0,19
Львівська	10,47	0,11	3,26	0,92	3,83	0,45	м. Севастополь	8,95	-0,08	2,37	0,61	3,44	0,18

Джерело: власні розрахунки

своєму складі відокремлені підрозділи, розташовані на території іншої, ніж такий платник податку, територіальної громади може прийняти рішення щодо сплати консолідованого податку та сплачувати податок за місцезнаходженням таких відокремлених підрозділів, а також за своїм місцезнаходженням [15]. Така альтернативна можливість штучно збільшує податкову віддачу регіонів, на території яких знаходяться платники, що здійснюють консолідовану сплату податку на прибуток.

ВИСНОВКИ

1. У статті обґрунтовано методичний підхід до розрахунку податкової віддачі регіонів. Статистичними розрахунками доведено, що регіони України істотно різняться за часткою податкових надходжень у Державний бюджет України та рівнем податкової віддачі за валовим регіональним продуктом. Більше третини нарахованих податків і найвищий рівень податкової віддачі стабільно має м. Київ. Ще третину надходжень формують чотири області: Харківська, Дніпропетровська, Полтавська, Донецька. Податкову віддачу вище середньої по Україні мають такі області: Сумська, Черкаська, Полтавська, Харківська, Чернігівська. Значно нижче податкову віддачу мають Луганська, Тернопільська, Закарпатська, Херсонська, Миколаївська, Волинська, Кіровоградська, Донецька області.

2. На основі кореляційно-регресійного аналізу виявлено схожість і відмінності регіональних і загальноукраїнських тенденцій зміни податкової віддачі. Виявлено прямий тісний кореляційний зв'язок віддачі податку на прибуток за регіонами із середнім показником по Україні, що, попри різний рівень податкового потенціалу регіонів, вказує на залежність показника від загальноекономічної ситуації в країні. З податку на додану вартість має місце прямо протилежна ситуація – відсутність істотних кореляційних зв'язків регіональних і загальноукраїнських показників.

3. Істотні відмінності в розмірах податкових надходжень в бюджет від регіонів супроводжуються зворотнім рухом коштів у вигляді міжбюджетних трансфертів, які

міжбюджетні відносини [14]. Це суперечить статті 7 Бюджетного кодексу, а конкретно принципу справедливості, за яким бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами.

Для усунення протиріч міжбюджетних відносин Фроловим С. М. [14] пропонується формування бюджетних макрорегіонів – це сукупність бюджетів декількох сусідніх регіонів (областей), метою якого є вирівнювання їх за рівнем доходів і витрат на душу населення. Також потрібно здійснювати елімінацію впливу на рівень податкової віддачі регіонів консолідованої сплати податків. Згідно зі ст. 152.4 Податкового Кодексу України платник податку, який має у

складають близько третини видатків бюджету. Враховуючи основну питому вагу податку на прибуток у формуванні доходів бюджету, а також виявлені іманентні ознаки податку на прибуток, виходячи з регіонального аспекту, пропонується певну частину надходжень від податку на прибуток закріпити за місцевими бюджетами. Це спонукатиме місцеві органи влади стимулювати прибуткову діяльність підприємств і сприятиме, з одного боку, збільшенню надходжень від цього податку, з іншого – зменшенню значної регіональної диференціації.

Метою подальших досліджень є розробка рекомендацій із елімінування впливу консолідованої сплати податку на прибуток при розрахунку податкової віддачі регіонів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oda.kherson.ua/upload/programareformfinal1.pdf>
2. Гуджан О. В. Рейтинг регіонів як показник оцінки ефективності використання організаційного потенціалу регіону / О. В. Гуджан // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля : наук. журнал. – Луганськ, 2012. – № 12 (183), ч. 1. – С. 123 – 129.
3. Фролов С. М. Бюджетне регулювання розвитку регіонів [Текст] / С. М. Фролов // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2009. – Вип. 27. – С. 99 – 107.
4. Burman L. Taxes in America: what every one needs to know / L. Burman, J. Slemrod. – Oxford : University Press, 2013. – 280 p.
5. Gallati R. Tax-Efficient Investing: Strategies for Maximizing Your Investment Income / Reto R. Gallati. – Chicago : Raetia Investments, 2013. – 208 p.
6. Веремчук Д. В. Порівняльний аналіз регіональних податкових систем за економічними функціями [Текст] / Д. В. Веремчук // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 3 (12). – С. 60 – 64.
7. Алімпієв Є. В. Податковий канал фінансово-монетарної трансмісії в економіці України / Є. В. Алімпієв // Економічний часопис – XXI. – 2013. – № 5-6. – С. 24 – 26.
8. Шевчук О. А. Форми та методи податкового контролю: світовий досвід та українська практика / О. А. Шевчук // Економічний часопис – XXI. – 2013. – № 1-2. – С. 73 – 76.
9. Боронос В. Г. Формування бюджетної складової фінансового потенціалу регіону [Текст] / В. Г. Боронос // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2010. – Т. 30. – С. 42 – 52.
10. Валовий регіональний продукт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Шиленко В. М. Міжбюджетні відносини при формуванні доходів місцевого бюджету: стан та напрямки реформування [Текст] / В. М. Шиленко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2003. – Т. 8. – С. 314 – 319.
12. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
13. Показники виконання Державного бюджету України за 2011 – 2012 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/file/link/364624/file/dbu.pdf>
14. Фролов С. М. Бюджетні макрорегіони як метод вирішення проблем міжбюджетних відносин в Україні [Текст] / С. М. Фролов // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2010. – Т. 30. – С. 409 – 421.
15. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran2502#n2502>

REFERENCES

- Alimpiiev, Ie. V. "Podatkovyi kanal finansovo-monetarynoyi transmissii v ekonomitsi Ukrainy" [Tax channel financial and monetary transmission in the economy of Ukraine]. *Ekonomichnyi chasopys* – XXI, no. 5-6 (2013): 24-26.
- Burman, L., and Slemrod, J. *Taxes in America: what every one needs to know*. Oxford: University Press, 2013.
- Boronos, V. H. "Formuvannia biudzhethoi skladovoi finansovoho potentsialu rehionu" [Forming part of the budget financial potential]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, vol. 30 (2010): 42-52.
- Frolov, S. M. "Biudzhethne rehuliuвання rozvytku rehioniv" [Budget adjustment of regions]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, no. 27 (2009): 99-107.
- Frolov, S. M. "Biudzhethni makrorehiony iak metod vyrishenia problem mizhbiudzhethnykh vidnosyn v Ukraini" [Budget macro-regions as a method of solving problems of intergovernmental relations in Ukraine]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, vol. 30 (2010): 409-421.
- Gallati, R. *Tax-Efficient Investing: Strategies for Maximizing Your Investment Income*. Chicago: Raetia Investments, 2013.
- Hudzhan, O. V. "Reitynh rehioniv iak pokaznyk otsynky efektyvnosti vykorystannia orhanizatsiynoho potentsialu rehionu" [Rating regions as a measure for evaluating the effectiveness of use of organizational potential]. *Visnyk SNU imeni Volodymyra Dalia*, vol. 1, no. 12 (183) (2012): 123-129.
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran2502#n2502>
- "Pokaznyky vykonannia Derzhavnogo biudzhethu Ukrainy za 2011-2012 roky" [Indicators of the State Budget of Ukraine for 2011-2012]. <http://www.minfin.gov.ua/file/link/364624/file/dbu.pdf>
- Shylenko, V. M. "Mizhbiudzhethni vidnosyny pry formuvanni dokhodiv mistsevoho biudzhethu: stan ta napriamky reformuvannia" [Intergovernmental relations in the formation of local budget revenues: status and directions for reform]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, vol. 8 (2003): 314-319.
- Shevchuk, O. A. "Formy ta metody podatkovoho kontroliu: svitovyi dosvid ta ukrainska praktyka" [Forms and methods of tax control: international experience and Ukrainian practice]. *Ekonomichnyi chasopys* – XXI, no. 1-2 (2013): 73-76.
- "Valovyi rehionalnyi produkt" [Gross regional product]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Veremchuk, D. V. "Porivnialnyi analiz rehionalnykh podatkovykh system za ekonomichnymy funktsiiami" [Comparative analysis of regional tax systems on economic functions]. *Visnyk UBS NBU*, no. 3 (12) (2011): 60-64.
- "Zamozhne suspilstvo, konkurentospromozhna ekonomika, efektyvna derzhava: Prohrama ekonomichnykh reform na 2010-2014 roky" [Prosperous Society, Competitive Economy, Effective State: Economic Reform Program for 2010-2014]. <http://www.oda.kherson.ua/upload/programareformfinal.pdf>